

2. Жінки України: сучасний статус та перспективи : тези доп. міжнар. наук.-практ. конф. (м. Одеса, червень 1995 р.). Київ, 1995. 384 с.

3. Запобігання насильству в сім'ї у діяльності фахівців соціальної сфери : навч.-метод. посіб. / авт. кол.: В. М. Бондаровська, Я. І. Бордіян, Л. В. Булах та ін. ; за заг. ред. В. М. Бондаровської, Т. В. Журавель, Ю. В. Пилипас. Київ : Калита, 2014. 282 с.

Отримано 05.03.2019

УДК 159.9

Єгор Сергійович РОМАНЕНКО,

*слідчий слідчого відділу Братського відділу поліції
ГУНП в Миколаївській області*

ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ПРОВЕДЕННЯ ДОПИТУ НЕПОВНОЛІТНЬОЇ ОСОБИ, ЯКА МАЄ ПРОЦЕСУАЛЬНИЙ СТАТУС ПОТЕРПІЛОЇ

Розглянуто особливості розслідування кримінальних проваджень відносно неповнолітньої особи, яка є потерпілою, та проведення з цією особою процесуальної дії, а саме допиту.

Розслідування кримінального провадження дуже складний розумовий, психологічний процес, який потребує теоретичних знань, практичних навичок та психологічної дисципліни зі сторони співробітника органу досудового розслідування. А розслідування кримінальних проваджень в яких приймає участь неповнолітня особа ускладнюється тим, що в цьому випадку потрібно дослідити умови проживання неповнолітньої особи, відношення у сім'ї, умови навчання, коло спілкування. Також не менш складним процесом є допит особи неповнолітнього потерпілого. В даних випадках психологічний стан вище зазначених осіб не стабільний і кожне питання повинно бути продуманим аби не травмувати особу і дана особа не замкнулась у собі.

Насамперед потрібно розглянути питання, що у кримінальному процесі розуміється під поняттям «неповнолітній» та «малолітній». Трактуювання даних понять можна знайти в кримінальному процесуальному кодексі у статті 3 «Визначення основних термінів кодексу» (а саме у пунктах 11 та 12).

Малолітня особа – дитина до досягнення нею чотирнадцяти років. Неповнолітня особа – малолітня особа, а також дитина у віці від чотирнадцяти до вісімнадцяти років [1, с. 7].

Процесуальний статус неповнолітнього у кримінальному провадженні може мати 3 форми: потерпілий, свідок або підозрюваний.

Взагалі, допит неповнолітнього потерпілого – це процесуальна дія, яка проводиться слідчим органу досудового розслідування, у відповідності до вимог чинного законодавства та відомості щодо проведення якої вносяться до протоколу відповідної слідчої дії та закріплюються підписами учасників процесуальної дії.

Розпочнемо розгляд особи неповнолітнього в якості потерпілого. Допит даної особи має ряд специфічних ознак. По-перше, допит даної особи повинен проводитися за участю її законного представника, педагога або психолога, а за необхідністю має право бути залученим лікар. Законний представник залучається в кримінальному провадженні на підставі постанови, яка складається слідчим органу досудового розслідування, який розслідує дане кримінальне провадження. По-друге, допит неповнолітньої особи, згідно ст. 226 КПК України, не може продовжуватися без перерви понад одну годину, а загалом – понад дві години на день. По-третє, допит особи в якості потерпілої є складним психологічно, як для самої потерпілої, так і для представника органу досудового розслідування, в зв'язку з тим, що показання потрібно отримати в найкоротші строки, поки особа пам'ятає дану подію повністю, можна відобразити в протоколі допиту кожен деталь, яка має значення для кримінального провадження, але кожна згадка та питання про події є болючою для потерпілої, тому необхідно створити всі умови і спочатку дати зрозуміти особі, що більше її ніхто не скривдить і більше їй боятися нічого, в зв'язку з чим, вона може розповісти все, що з нею трапилось і може бути впевнена, що кривдники будуть покарані за свої злочинні діяння. Також для окремої процесуальної дії, а в даному випадку, для допиту неповнолітньої особи потерпілої, ми можемо залучити, для допомоги, в якості спеціаліста, психолога або представника ювенальної превенції, які можуть допомогти вийти на контакт з потерпілою особою. Дане залучення здійснюється у відповідності до ст. 71 КПК України. Але також слідчий може здійснити не процесуальну взаємодію з психологом чи співробітником ювенальної превенції, а саме, отримати консультацію від даних осіб під час підготовки до проведення допиту з неповнолітнім потерпілим, з чого краще розпочати розмову, де було б краще провести допит потерпілого (в кабінеті чи в домашній обстановці), також спільно скласти перелік питань, які можна поставити потерпілій особі, які допоможуть відтворити картину подій та не сильно травмують потерпілу особу. Особливо обережним потрібно бути у випадку, коли правопорушення скоєне по відношенню до неповнолітнього, супроводжувалось фізичним або сексуальним насиллям. На мою думку, в даному випадку слідчий повинен спільно з психологами скласти план проведення допиту, а також в подальшому залучити до проведення даного допиту, а також в першу чергу перед постановкою запитань, дати

можливість поспілкуватися законному представнику та потерпілій особі з психологом, аби налаштувати даних осіб до проведення процесуальних дій. Також доцільним, при роботі з неповнолітнім потерпілим, було б використання методики «Зеленої кімнати».

«Зелена кімната» призначена для роботи з дітьми, які постраждали внаслідок злочину чи стали свідками сексуального насильства, експлуатації, чи іншого злочину [2, с. 21].

Основна мета проведення опитування в такій кімнаті – запобігання повторній травматизації психіки дитини в ході слідчих та процесуальних дій за допомогою спеціальних методик та створення психологічно комфортної атмосфери, а також технічного оснащення, що дозволяє коректно вести відеозапис допиту та в подальшому використовувати його для ведення слідства без здійснення повторних допитів. Організація роботи здійснюється на основі індивідуального підходу до кожної дитини з урахуванням її вікових та психологічних особливостей. «Зелена кімната» допомагає дітям відчувати домашню атмосферу, сприяє довірливому спілкуванню з дорослими. Система роботи в «зелених кімнатах» враховує вікові та психологічні особливості як тих дітей, котрі перебувають у конфлікті (скоїли правопорушення або злочини), так і тих, що є в контакті із законом (стали жертвами або свідками злочину чи правопорушення). Для цих дітей необхідні особливі, порівняно із дорослими, юридичні процедури, соціальний супровід, психологічна допомога та реабілітаційні послуги [2, с. 22].

Отже, проведення допиту неповнолітнього потерпілого – один з найскладніших видів процесуальних дій, який потребує ретельної психологічної підготовки, планування та подальшої правильної реалізації, тому що це є першим «знайомством» з потерпілою особою, яке вирішить, чи будуть в вас довірливі відносини і вона розповість про події, які відбулися з нею, або вона не буде почувати себе комфортно і захищеною, що призведе до ускладнень розслідування кримінального провадження.

Список бібліографічних посилань

1. Кримінальний процесуальний кодекс. Харків : Право, 2018.
2. Методичні рекомендації щодо опитування дітей, що стали свідками та/або жертвами насильства, а також вчинили насильство : метод. посіб. / авт.-упоряд. Д. Пукас, О. Калашник, О. Кочемировська; Т. Цюман ; за заг. ред. Т. Цюман. Київ : ФОП КЛИМЕНКО, 2015. с. 114.

Отримано 28.02.2019

